

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TIVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjenišvo Ljubljana

907. Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica. II. drž. gimn.

Izhaja vsak četrtak. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 2-50 od petih vrst. Inzeratni davki posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Ločitev šolske uprave od politične, ali — samouprava šolstva.

V veljavi so pri nas še stari šolski zakoni, ker novega šolskega zakona nimamo. Pač so se raztegnili členi 29. do 33. srbskega šolskega zakona iz leta 1904. na vso državo z zakonom od dne 23. julija 1919; pozneje je bil izdan zakon o poslovanju višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 23. januarja 1921. (»Služ. Nov.« št. 40 z dne 23. februarja 1921); zakon o oblastni in šolski samoupravi z dne 28. aprila 1923 tudi posega nekoliko v prosvetno administracijo; v personalno prosvetno upravo posega zakon o civilnih državnih uslužbenih z dne 31. julija 1923, ki je povzročil pri prosvetni upravi velik upravni kaos; temeljne smernice in načela ureditve našega šolstva in prosvete daje pa vidovdanska ustava.

To bi bili pravni temelji, na katerih nam je postaviti prosvetne zakone in je urediti prosvetno upravo za celo državo, ki bo odgovarjala našim državnim priklanam.

Med temeljne zahteve učiteljstva, ki jih zahteva pri uveljavljanju šolskega zakona, spada tudi popolna ločitev — personalna in teritorialna — šolske uprave od politične, t. j. samouprava šolstva.

Dosedaj je bil pri nas vedno šef politične državne uprave tudi vrhovni šef prosvetne uprave v oblasti in se je razdelitev prosvetne uprave morala vedno ozirati na teritorialno politično razdelitev države, kar je pa bilo na škodo prosvete in je oviralo kulturni in prosvetni razvoj šolstva.

Zato stoji učiteljstvo odločno na stališču, da se šolstvo loči od politične uprave. Prosvetni upravi naj načeljuje šolski delegat prosvete, ki bo kot strokovnjak edini pravilno odločal v šolskih vprašanjih; drugače kakor pa politični šef-jurist, ki ne pozna notranjosti in ne bistva šolstva.

Na delegata prosvete naj prenese minister prosvete podrobne upravne zadeve, ki bi sicer le obremenjevale ministrstvo, če bi se reševale tam in pri katerih tudi interes hitro poslujoče in dobre administracije zahteva lokalne rešitve.

To je videl tudi dr. Radojevič, ki je v projekt zakona o narodnih šolah vnesel personalno ločitev šolske uprave od politične in se tudi teritorialno ni vezal pri razdelitvi države glede prosvetnih oblasti, na politično razdelitev. Enako daje tudi člen 88. zakona o oblastni in sreski upravi tako možnost.

Na tem principu je treba tudi v interesu šolstva in prosvete absolutno vztrajati!

Koliko slabega je bilo napravljene šolstvu in prosveti s tem, da je načeljeval tudi prosveti politični šef, bi se dalo dokazati s slučaji iz preteklosti; to je škodilo obojemu in tudi šolstvu in pouku samemu.

Drugi činitelj samouprave je višji šolski svet, v katerem so poleg drugih zastopnikov tudi zastopniki učiteljstva. Učiteljstvo stoji v tem oziru na stališču upeljave učiteljskih zbornic za reševanje vseh personalnih zadev učiteljstva, kar bi pomenilo najdemokratičnejšo ureditev uprave in višek stanovske samouprave.

Pri nas določa »zakon o poslovanju višjega šolskega sveta« z dne 22. februarja 1921, da ostane ta zakon v veljavi »dokler ne stopi v veljavo nov šolski zakon, ki določa delokrog in sestavo šolskih oblasti«.

V uradniškem zakonu ni nikjer predvideno, da se zakon o višjem šolskem svetu ukine. Četudi odpadejo personalne zadeve in se ima pri tem višji šolski svet omejiti le na predloge ministra v tem oziru — kakor je to že dosedaj delal v personalnih zadevah profesorjev — je še polno drugih pedagoških in upravnih vprašanj, za katere je višji šolski svet edini forum potom katerega lahko izražajo zastopniki svoje mnenje ministru prosvete.

Iz tega vzroka je ožji sosvet Pov. UJU na svoji zadnji seji se soglasno izrekel za predlog mariborskega zastopnika učiteljstva v višjem šolskem svetu, da se store vsi koraki, da zakon o višjem šolskem svetu ostane o polni veljavi do novega šolskega zakona in se višji šolski svet čimprej pozove na sejo, ker prav zadnji dogodki na prosvetnem polju kažejo, da je nujna zahteva izpregovoriti o kaosu in katastrofi prosvete pri nas, če ne prenehajo pretresljaji, ki so zadnji čas pri prosvetni upravi v praksi.

Učiteljstvo zahteva, da se višji šolski svet absolutno ohrani do novega šolskega zakona in da se da zastopnikom učiteljstva prilika, da tudi potom te korporacije izražajo mišljenje učiteljstva o prosvetnih vprašanjih ministru prosvete.

Enak slučaj je pri mestnem šolskem svetu v Ljubljani, kjer zastopniki učiteljstva ne pridejo do besede in se ta korporacija ne skliče na sejo.

Resno se je bati, da bo mesto samouprave zavlada absolutizem, če nas sedanjega položaja ne reši novi šolski zakon in če se prosvetna uprava pri oblasteh in srezih ne loči od politične uprave.

Ob zaključku članka smo prejeli vest, da je g. minister prosvete podpisal ukaz, s katerim prinaša na podlagi pooblastila ministrskega sveta vse prosvetne posle ljubljanske pokrajinske uprave na ministrstvo prosvete. Postopek se ima izvršiti po členu 25. zakona o obč. upravi. Delegatom prosvete je imenovan g. dr. Stanko Bevk, sedanji predsednik višjega šolskega sveta. Oddelek za prosveto pri pokrajinski upravi se ukine. Minister prosvete je poveril inspektorja ministrstva prosvete g. dr. Janka Lokarja, da na licu mesta prouči pravno in dejansko stanje radi nadaljnjih ukrepov.

Samostojna Kmetška Stranka in učiteljstvo.

Glasilo Samostojne Kmetške Stranke »Kmetijski list« je v svoji številki z dne 13. februarja 1924 napisal strasten članek proti učiteljstvu pod naslovom »Učiteljstvo na deželi«.

Nismo pričakovali od te strani takega članka. Potruditi se hočemo, da ne bomo v svojih izvajanjih tako malo obzirni, kakor je bilo uredništvo »Kmetijskega lista« z objavo tega članka in tudi vseh fanatičnih zavračanj se hočemo izogniti.

»Samostojna Kmetška Stranka« je zagrešila ono taktično napako, kakor so jo zagreševale vse napredne stranke pri nas, da so zrle v učiteljstvu vedno le svojega političnega eksponenta, priganjača in agitatorja, zvale so ga »pionirja prosvete«, niso ga pa podpirale pri pro-

svetnem in kulturnem delovanju med narodom. Vse njihovo delovanje se je omejevalo na politično probujanje mas ob času bližajočih se volitev, na fanatičen boj za zmago oseb, potem pa je vladalo brezdelje do novih volitev; brezobzirno so pa prezirali vsako prosvetno in kulturno delovanje, s katerim bi bilo potreba izpolniti te vrzeli, niti malo pa ni bilo misliti, da bi stranke v tem času podpirale učiteljstvo pri prosvetnem in kulturnem probujanju širokih mas.

In ko je prišla katastrofa, je bilo vsega poraza krivo — podeželsko učiteljstvo!

Tako je naredila svoječasna narodno-napredna stranka in tako je naredila Samostojna Kmetška Stranka sedaj.

Nevarno je seljaka preje politično probujati, preden se mu ne da zadostnega kulturnega in prosvetnega temelja. Politika brez kulturnih, prosvetnih in etičnih vrednot je prazna, ona doživi poraz in živi lahko le od demagogije.

Politiško probujanje mas lahko doživi z zdravno idejo, lep uspeh, to nam je dokaz Samostojna Kmetška Stranka po prevratu; toda trajan ta uspeh ne ostane, če ne temelji na smotrenem gospodarskem, kulturnem in prosvetnem temelju in delovanju, ki je sebi namen, ne pa sredstvo le političnim smotrom — to nam dokazuje nadaljni razvoj v Samostojni Kmetški Stranki. Posebno pri širokih masah je politika brez gospodarskih in kulturnih vrednot porazna sama sebi.

Seveda je uspeh političnega probujanja in demagogije hitrejši in zahteva kulturna politika dolgega in smotrenega dela, morda za celo desetletje, a trajnejši in sigurnejši je ta uspeh.

Ta temeljna razlika in računanje s hipnim uspehom in delovanjem v negativno smer, ta proces je prinesel Samostojni Kmetški Stranki poraz — ne pa učiteljstvo!

Samostojna Kmetška Stranka se ni potrudila, da bi postavila proti klerikalni gospodarski in prosvetni organizaciji na deželi svojo gospodarsko in prosvetno organizacijo in da bi s tem dala svojemu stremljenju neko materialno in etično vrednost ter bi s tem utrdila lepo pozicijo, ki jo je dobila po prevratu.

Tu bi prišlo v poštev zopet učiteljstvo!

Gospodje! Ali ste dali učiteljstvu možnost za to delo v vaših vrstah?

Klerikalna politika je šla za tem, da je med masami spravila šolo in učiteljstvo ob ugled in veljavo, da je potem na deželi duhovščina nemoteno gospodarila in pridobivala maso za prosvetne namene in s tem za svoje politične namene; z učiteljstvom pa se je s tem iznebila edinega in hudega nasprotnika.

Ali ste vi kaj napravili med svojimi pristaši, da bi dvignili in izpremenili to od klerikalcev vcepljeno naziranje v masi, da bi dvignili ugled šole in učiteljstva in bi mu s tem omogočili, da bi polagalo v maso kulturne in etične vrednote v vašo korist in v korist utrditve vaše pozicije, ki ste bili edini upravičeni nosilci državne edinstvene ideje na deželi?!

Ne! Rajši ste sledili od klerikalcev vsajenim instinktom mase proti šoli in učiteljstvu ter ste nazvali umetno vzgoreni klerikalni strup proti šoli in učiteljstvu zgolj iz demagogije »ljudsko voljo«, namesto da bi se vrgli na delo in bi preobrazili ljudsko mišljenje s pametnim in preudarnim pojasnjevanjem na shodih — šoli in učiteljstvu v prid. Težko je bilo, ker ste imeli v demagogiji klerikalne stranke hudega nasprotnika, a ni se bilo potreba potem poslužiti še večje demagogije proti šoli in učiteljstvu, tako da smo čuli, »da so Samostojni še slabši od Šusteršičjancev« in kakor nam je izkazal najžalostnejši slučaj Velike Doline. Drug tak slučaj se je pripetil leta 1921. pri nekkih občinskih volitvah. Bil se je boj med

SKS in klerikalci. Učiteljstvo (vse napredno) je bilo na strani SKS in je delovalo za SKS. Teden pred volitvijo pa so bile čez noč pokrite vse hiše z lepaki, na katerih je tudi stalo dobesedno to-le: »Če hočete, da se polovica učiteljev odpravi, ki jih je preveč, vrzite kroglico v prvo (SKS) škatljo, da Vam ne bo treba toliko davka plačevati za gospodo, ki ima mastno plačo, dela pa cel teden niti toliko, kolikor Ti ubogi kmet en sam dan!« In to se je zgodilo v kraju, kjer je učiteljstvo prejelo posebno pohvalo za izvenšolsko delovanje, kjer je šest družtev, ki jih učiteljstvo požrtvovalno podpira in deluje pri njih ter jih je povečini ustanovil nadučitelj. Niti na misel vam ni prišlo, da bi skušali preobraziti mišljenje svojih privržencev glede reakcionarnega stališča napram šoli.

In vendar bi s tem utrdili pozicijo sebi, če bi postavili trdno pozicijo in zaslobo šoli in učiteljstvu, kot edini protuteži klerikalnim stremljenjem na deželi. Učiteljstvo bi vam na podlagi zaupanja polagalo kulturne in prosvetne temelje v masi, na katerih bi lahko vi zidali smotreno napredno politiko.

Vedeti ste pa morali, da je prvi pogoj uspešnemu delu učiteljstva — če ste resno računali z njim — zaupanje v masi in izpodbijanje od klerikalcev vcepljene ideologije o šoli in učiteljstvu med maso. Toda na to ste pozabljali in ste pustili, da si učiteljstvo samo ustvarja pozicijo v narodu. Še več! Vi ste se celo sami oprijemali klerikalne ideologije, ker ste se bali mas in ste se jim rajši hlinili, kakor da bi jim rekli dobro besedo o šoli in učiteljstvu.

Za zgled, kaj se napravi, če se hoče in če se vztrajno in neprenehoma dela, naj vam služi delovanje tržaških politikov za Avstrije in še danes, kjer ni bilo shoda, da bi ne govorili obširno o šoli v dobrem zmislu in ni bilo dneva, da bi se časopisje ne zavzemalo za šolstvo in učiteljstvo. Šola in učiteljstvo sta imela ugled pri masi in masa sama se je zavzemala za napredek šolstva; učiteljstvo pa je izrabljalo svoj ugled v korist vnanjega dela na prosvetnem polju, na katerem temelju so potem politiki dosegali lepe uspehe vsepovsod in ki jim je bil najtrdnjša opora v najhujših časih.

Ali ste iskali kdaj stika z vodstvom učiteljstva in učiteljstvom samim? Ali ste si postavili poleg razrednega kak kulturni prosvetni program? Ne! Pustili ste svoje ljudi tavati v klerikalnem naziranju.

Z nedelom ste ubili sami sebe!

Še bi bil čas se dvigniti, toda jutri še ne smete misliti na uspeh! Korenito pa morate izpremeniti najprej svoje mišljenje in nazore svojih pristašev o šoli in učiteljstvu.

V učiteljstvu glejte v prvi vrsti kulturnega in prosvetnega delavca, ki mu bode nudili vso svojo moralno podporo; ne smete pa misliti, kako ga bode jutri že politično in strankarsko izrabljali.

Na podrobne očitke o podkupovanju ne odgovorjamo, ker ti se v naših očeh obsojajo sami!

Še nekaj o učiteljskih upokojitvah.

Dne 13. decembra 1923 sem v »Učiteljskem Tovarišu« priobčil članek, ki sem v njem opozoril na postopanje pri upokojevanju učiteljstva, in opomnil z njim one, ki vlagajo prošnje za upokojitve, naj se pač za delj časa preskrbe s potrebnimi gnotnimi sredstvi, ako hočejo živeti pričakati nakazila penzijskih prejemkov. V predzadnji številki »Učit. Tovariša« pojasnjuje dobro informiran prijatelj slovenskega učiteljstva ta postopek in daje navodila, ki se jih je držati, da reševanje prošenj za upokojitve ne bo moglo zbuhati med učiteljstvom nezadovoljnosti.

Gospodu informatorju smo pač hvaležni za njegovo prijaznost in naklonjenost, vendar mislim, da je v interesu učiteljstva samega, ako ga le še opozorimo

na to, naj nikar ne pričakuje, da se postopek na mah izboljša in da mu ne bo treba mesece in mesece čakati na nakazilo penzijskih prejemkov; zdi se mi, da ne bo napak, ako se dotaknemo še dvoje, troje vprašanj, ki s priobčenim pojasnilom le še niso docela rešena.

Prej pa se mi vidi potrebno, povedati še nekaj drugega, da ne bo nepotrebnih nesporednosti, kakor so nastala po mojem prvem tozadevnem članku. Predvsem bi prosil vse gospode, ki imajo pri tem ali onem šolskem uradu posla s penzijskimi zadevami, naj ne jemljejo mojih poročil za nekako kritiko osebnega poslovanja, kakor sem zadnjič slišal, da se je zgodilo celo pri ministrstvu prosvete v Beogradu. Gospodje naj bodo prepričani, da tudi sam verujem v nji-

hovo dobro voljo in jim tudi sam popolnoma zaupam, da osebno ne zavlačujejo reševanja takih ali podobnih vlog. Govoril sem le in govorim tudi danes le o stvarnem birokratizmu in zadnjič sem celo sprožil, kakšne korake naj podvzame naša organizacija, da se ta stvarni birokratizem odpravi ali vsaj omili. In če danes ponovno govorim o stvari, govorim zopet le s tega stališča in s tem namenom, nikakor pa ne s kako osebno mislijo; a tudi ne, da bi kakorkoli hotel nastopati nasproti navodilu v predzadnji številki »Učiteljskega Tovariša«.

Gospod informator označuje tu postopek in pojasnjuje, kako naj bodo prošnje sestavljene, da jih bo mogoče hitro rešiti. Vzemimo konkretni slučaj. Tov. A. s polno službeno dobo vloži danes prošnjo za upokojitvev. Ta je pravilno opremljena, kakor zahteva to označeno navodilo. Recimo, da prošnja ne zaleži ne pri šolskem vodstvu, ne pri okrajnem in ne pri višjem šolskem svetu ter je še ta mesec pri ministrstvu prosvete. Tudi tu ima prosilec srečo, da pride prošnja kar hitro pred Glavni Prosvetni Svet, ki ji ugoditi in jo upoti takoj zopet nazaj ministrstvu. To posluša hitro, upokoji prosilca in vrne rešeno prošnjo višjemu šolskemu svetu, ki ga razreši aktivnega službovanja že z dnem 31. marca 1924. Nihče ne bo trdil, da se vse instance niso potrudile, da dajo eksempl hitrega uradovanja. Ali za upokojenja zadeva ni rešena, zanj se sedaj križev pot šele začelja!

Tov. A. je bil pač hitro upokojen, ustavili so se mu aktivni prejemki z dnem 31. marca, ker pa — prosim, čitajte točno poročilo g. informatorja pod »uverjenjem« in »razrešnico« — ministrstvo potrebnih podatkov poprej ne more dobiti, upokojenec z dnem ustavitve aktivnih prejemkov ni preveden avtomatično na penzijske. In to je ono zlo, o katerem sem govoril zadnjič, ne postopek pri prošnjah za stavljenje v pokoj! Reklo se bo, zakaj da višji šolski svet ne izda razrešnice že takrat, ko predloži prošnjo za upokojitvev. Nisem se zanimal, zakaj ne — mislim pa, da pač zato, ker niti ne more vedeti, ali se bo prošnji ugodilo in kedaj se ji ugoditi.

Pa to je skoraj postranska stvar; glavno je to, da po pravilniku procedura prevedbe iz aktivnih na penzijske traja predolgo. To pa tudi takrat, kadar je že predložena pravilna razrešnica in pravilno uverjenje. Znani so mi slučaj, da so bili učitelji razrešeni po upokojitvi aktivnega službovanja z dnem 30. nov. 1923; s tem dnem so se jim seveda tudi ustavili aktivni prejemki. Ti upokojenci so takoj na to vložili docela po predpisu in povsem pravilno opremljeno prošnjo v dvojniki za nakazilo penzijskih prejemkov, in opozorjeni od višjega šolskega sveta, da bi se moglo to nakazilo zavleči dalj časa, še posebno prošnjo za nakazilo akontacije teh prejemkov. Do danes sta pretekla dva meseca in pol, dotičniki so dobili svoje zadnje prejemke izplačane dne 1. novembra 1923, torej so brez vsakih prejemkov že tri mesece in pol, a do danes še ni rešena ne ena prošnja za nakazilo pokojninskih prejemkov in niti ena celo za nakazilo akontacije na te prejemke.

To pa je ravno tisto, kar sem hotel pribiti v svojem članku od 13. decembra 1923: da se pusti ljudi, najčešče bolne in betežne, z družino čakati mesece in mesece na nakazilo prejemkov, ki jim pripadajo po vsej pravici. Da pa se to dogaja, ne zanikuje niti gospod informator; zato pa se mi zdi potrebno, da vnovič opozorim na dejstvo.

Ako vprašujete, zakaj vendar tako, dobite odgovor: »Pravilnik, ki je za naše razmere samo z velikimi zamudami izvršljiv.« In to je tisto, kar imenujem stvarni birokratizem.

Vprašajmo pa se: Ali tega pravilnika ni mogoče izmenjati? Ali ga ni mogoče vsaj prilagoditi razmeram? Ali je res treba, da morajo ubogi penzionisti in njihove družine stradati zaradi pravilnika? — Ne, vse to je nepotrebno, zakaj — kakor sem to povdarjal tudi pri seji Glavnega Odbora UJU v decembru 1923 — marsikaka razlika, ki nas danes tišči in pritiska v upravi in ureditvi našega šolstva, bi se že lahko odpravila, ako bi bil te razlike poiskali ter jih sporazumno skušali izravnati, upoštevajoč pri tem kulturne in druge prilike v dotični pokrajini. In manj bi bilo razburjanj in manj prerakanj, pač pa bi vsakdo uvidel, da mu ne le osebno, nego tudi v stvarnem pogledu sedi v Beogradu res brat in za onega v Ljubljani res brat. Ono nerazpoloženje in nezaupanje ki ga danes sre-

čujemo žalbog prav tako v Beogradu kakor v Ljubljani, bi izginilo in ne bi tehtali vsake besede, izgovorjene v izboljšanje razmer, kakor da je izgovorjena zato, da žali osebno. Rad verujem, da se vsakdo potruji, da osebno ne nastopa birokratsko, potrudimo se tudi, da odpravimo stvarni birokratizem, ki nas same najbolj pritiska in nas ovira pri delu za napredek šolstva.

Uradnike pa in poročevalce, o katerih poroča g. informator, da so zakrivilili v Ljubljani, »da je potreboval marsikak akt iz Slovenije v Beograd več kot leto dni«, pa bi v lastnem interesu tu pri nas doma morali javno povedati z imenom ter jih pozvati na odgovor, kako morejo kot javni nameščenci sami iz osebnega birokratizma izigravati pravice javnih nameščencev. Pavel Flere.

Vestnik meščanskih šol.

—c »Grajanska škola«. Izšla je 2. in 3. številka s sledečo vsebino: Dominiković: Moje misli o preustroju šolstva. Dr. Mandić: Obrazovanje nastavnika grajskih šol. Rukovina: Geologija in pouk v zemljepisju. D. Humek: Podroben načrt za pouk v merstvu. Osnutek učnega načrta. Brinar: Slovenski učni jezik, zgodovina, zemljepis. Jos. Hergouth: Živalstvo in rastlinstvo, kemija in mineralogija, nauk o zdravju, fizika, nauk o obrti in industriji, aritmetika, korespondenca. D. Humek: merstvo, prostoročno risanje. Beležke.

Splošne vesti.

— Kmetijski list in učiteljstvo. V 7. številki letošnjega leta prinaša »Kmetijski list« žaljiv članek za učiteljstvo, ki je upravičeno vzbudil mnogo nejevolje v naših vrstah. Tembolj moramo obžalovati to objavo, ker nam uredništvo »Kmetijskega lista« samo priznava v izjavi, da učiteljstvo v ogromni večini požrtvovalno in nesebično posveča svoje moči narodu in se članek obrača le proti posameznikom. Uredništvo »Kmetijskega lista« je poslalo Poverjeništvu UJU dan po objavi članka sledečo izjavo: »Ni bil namen članka »Učiteljstvo na deželi« napasti učiteljstva v splošnem, ki v ogromni večini požrtvovalno in nesebično posveča svoje moči narodu, pač pa je zmisel članka resno posvarilo tistim posameznikom, kateri stavijo vse svoje moči na razpolago za agitacijo proti SKS. Na žalost je bilo več takih slučajev javljenih tudi uredništvu »Kmet. lista«. Take slučaje moramo tembolj obžalovati, ker je bil vsekar cilj SKS, da v složenem sodelovanju učiteljstva na deželi skrbi za prospeh in razvoj našega podeželskega ljudstva. Da je temu tako, ni samo dokaz vsa dosedanja pisava »Kmet. lista«, temveč tudi sam zmisel navedenega članka, kateri zmisel pa je »Jutro« tendenciozno zavilo. Tako pojasnilo bomo prinesli v prvi številki »Kmet. lista«, ne bomo se pa spuščali v nikake polemike s časopisi, ker smatramo, da je UJU edini faktor, s katerim smo dolžni to vprašanje razpraviti.« — To izjavo jemljemo z zadoščanjem na znanje, obžalujemo pa, da se radi posameznikov napada požrtvovalno in nesebično večino učiteljstva in se ji jemlje ugled ravno v onem sloju naroda, za katerega deluje in hoče vedno delovati v največji meri z vso iskrenostjo učiteljstva in za kateri sloj se je vsikdar zavzemala naša organizacija. Poverjeništvu UJU bo v tem oziru izročilo posebno spomenico vodstvu Samostojne Kmetске Stranke, uredništvu »Kmetijskega lista« in ministru n. r. g. Ivanu Puclju, ne more se pa izogniti na težki javni obdolžitvi tudi zmernemu in dostojnemu javnemu odgovoru.

— REDUCIRANE UČITELJICE ŽENSKIH ROČNIH DEL, KI SO ČLANICE POVERJENIŠTVA UJU, POZIVAMO, DA TAKOJ PO PREJEMU DEKRETA POSLJEJO DEKRET IN SVOJE DOKUMENTE NA POVERJENIŠTVO UJU V LJUBLJANI, DA JIM ISTO PRESKRBI VSE POTREBNO ZA PRITOŽBO NA DRŽAVNI SVET — ČE REFLEKTIRAJO NA TO.

— Kravje kupčije vlade z Nemci in Turki na račun prosvete in šolskega zakona. Iz Beograda prihajajo sledeče vesti: Ministri so ugotovili, da gredo razgovori z Nemci polzevo pot in da ni mnogo izgleda na uspeh. Džemijet ne bo glasoval za vlado, dokler se ne izplača begom hak in dokler vlada ne sprejme njegovih predlogov o osnovnih šolah. Na podlagi sklepov ministrske konference so se vršili razgovori med vlado in džemijetskim klubom glede zakonskega načrta o osnovnih šolah v Južni Srbiji, Bo-

snji in Hercegovini. S strani vlade se je udeležil razgovorov minister prosvete, Trifunović, s strani džemijeta pa poslanec Ferad beg Draga. — Za šolski zakon se vrši torej ostudna politična kupčija, iz tega je jasno razvidno, kaj smemo pričakovati od šolskega zakona, ki bo plod takih pogajanj.

— FANATIZEM, LAŽ IN ZLOB. BA. Prejeli smo sledeče poročilo: Zupnik g. Janko Slavič je stavil pri seji krajnega šolskega sveta Kostrivnica dne 10. febr. t. l. predlog, DA SE »ZVONČEK« ZA ŠOLO VEČ NE NAROČI, KER JE ZASNOVAN NA NEKATOLIŠKI IN PROTIVERSKI PODLAGI. — Tovarišice! Tovariši! Ne bomo zavračali nekatoliškega dejanja katoliškega duhovnika, najboljši odgovor mu bo Vaše delo, s pomočjo katerega se je dvignil letos »Zvonček« že za 3000 izvodov in smo prepričani, da se bo še — če bo to Vaša volja! In to bo, kolikor Vas poznamo!

— Učitelji, ki še nimajo državljanstva niso reducirani, ampak le prevedeni niso, ker nimajo našega podanstva. Ti vsi bodo pogodbeno nastavljeni, dokler se ne reši vprašanje njihovega državljanstva. To velja predvsem za naše Primorce.

— Boj za šolske knjige. Državna tiskarna v Beogradu se je pritožila na prosvetno ministrstvo, da rabijo šolski zavodi v veliki meri privatne izdaje šolskih knjig na škodo državnih izdaj. Prosvetno ministrstvo je zato izdalo naredbo, da morajo vse šole v prvi vrsti uporabljati državne izdaje učnih knjig, privatne pa le, ako ni državnih na razpolago. — Ta odlok pa ne velja za Slovenijo, ker tu ni monopola šolskih knjig.

— Finančno ministrstvo je izdalo naredbo, da morejo državni uradniki vlagati prošnje za redni dopust, bolniški dopust ali zdravniška izpričevala, brez taks. Vse druge prošnje pa morajo biti kolokovane po predpisih zakona o taksah.

— Uprizoritelje iger iz »Šolskega odra opozarjamo, da daje »Pov. UJU« dovoljenje za uprizoritev iger iz »Šolskega odra« pod pogojem, da se za prvo uprizoritev naroči najmanj 10 izvodov knjižice, v kateri je natisnjena igra, za nadaljne uprizoritve pa 5% od eventualnega čistega dobička, kot tantjema v korist narodno - prosvetnega sklada Pov. UJU. Denar je poslati na Pov. UJU v Ljubljani, s pripombo »Za prosvetni sklad«.

— XLVIII. glavna skupština i svečana sjednica »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«. U svečanosti sjednici će se proslaviti stota godišnjica rođenja Ivana Filipovića, osnivača »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«. Obadvi skupštine održat će se u dvorani Hrvatskoga učiteljskoga doma. Dnevni red A. XLVIII. glavne skupštine (dne 23. veljače u 5 sati poslije podne): 1. Otvorenje skupštine. 2. Izvještaj tajnikova o radu društva od god. 1923. 3. Izvještaj blagajnikova o novčanom poslovanju. 4. Izvještaj upravitelja naklade knjiga. 5. Izvještaj revizijskoga odbora o pregledanju društvenih računa. 6. Izbor revizijskoga odbora, koji će pregledati društvene račune za godinu 1923. 7. Izbor predsjednika, tajnika i blagajnika za trogodište 1924—1926. 8. Proračun za godinu 1924. 9. Prijedlozi. (Članovi treba eventualne svoje prijedloge da najave pismeno predsjedništvu barem tri dana prije održanja skupštine; § 43. posl. reda). B. Svečane sjednice (dne 24. veljače 1924. u 10 sati prije podne): 1. Govor predsjednikov: Ivanu Filipoviću u spomen. 2. Škola rada. Čita Josip Škavić. 3. Proglašenje zaključaka XLVIII. glavne skupštine.

— Naročnike »Zvončka« opozarjamo, da nam je pošla 1. številka in trenutno ne moremo več postreči z njo. Kdor bi jo želel, naj nam to sporoči. Ako se oglasi zadostno število naročnikov, jo bomo še enkrat ponatisnili. — Pač imamo še na razpolago okrog 500 izvodov 2. številke. Hitite z naročili! Stavek bo stal približno en teden za morebitni ponatis.

— Z učitelji poročene učiteljice opozarjamo, da je bil sklep glede pošiljanja »Zvončka« mesto »Učiteljskega Tovariša« ali »Popotnika« sistiran že za leto 1923. na seji širšega sosveta. Priporočali smo pa poročenim učiteljicam, naj se posebej naroče na »Zvonček«. Toliko v vednost in ravnanje; da ne bo nepotrebnih reklamacij. Uprava listov.

— Prosvetni odsek Sokola Ljubljana II. je priredil zanimivo predavanje o »Umiku preko Albanije leta 1915.«, dne 22. februarja t. l. v dvorani Kazine. Predaval je brat tov. Josip Jeras, strokovni učitelj.

— Kdor želi vstopiti v učiteljsko službo mora navesti v prošnji sledeče: ime, rojstni podatki, državljanstvo, do-

tedanji poklic, šolsko izobrazbo, jezike, katere govori in piše itd. Dokumenti, ki jih je priložiti, so razvidni iz člana 12. uradniškega zakona z dne 31. julija 1923.

— pl Himen. V Somboru sta se poročila dne 14. februarja t. l. gdč. Nada Kristan, bivša učiteljica meščanske šole v Tržiču z gosp. Miljutinom Nikoličem, nastavnikom ženske učiteljske šole. Obilo sreče!

— »Gruda« bo naslov mesečniku, namenjenemu našemu kmetkemu ljudstvu. List bo vseskozi zanimiv in bo prvi list te vrste med Slovenci. Prinašal bo leposlovne in strokovne spise najboljših naših mož. Izvrstni vsebini bo odgovarjala tudi umetniška, dostojna oprema. Naslovna stran in vrnjete bodo izdelane po originalih priljubljenega akad. slikarja M. Gasparija. Uredništvo je prevzel pisatelj Ivan Albreht. — Prva številka izide v obsegu 32 strani že sredi marca. Naročnina znaša letno 30 Din, polletno 15 Din, posamezna številka 3 Din. — Naročila sprejema uprava »Grude«, Ljubljana, Kolodvorska ulica 7. Lastnik lista je Zveza društev kmetijskih fantov in deklet. Vsak kmet, ki se zaveda svojega stanu, mora naročiti prvo in edino njemu namenjeno revijo. Čim več bo naročnikov, tem lepša in boljša bo »Gruda«!

— Opozarjamo na nove knjige, ki so izšle v založbi Učiteljske tiskarne in so označene v oglasu z adaj z debelimi črkami.

Učiteljski pravnik.

IZVRŠILNI ODLOKI K URADNIŠKEMU ZAKONU.

Ministrstvo pravde objavlja nekatera mišljenja svoje stalne komisije za izvršitev in prireditvev zakona o državnih uradnikih in uslužbencih civilnega reda, ki sta jih odobrila gg. ministra pravde in financ kot izvrševalca zakona.

Odloki temelje na dveh razpisih ministrstva pravde, in sicer:

Razpis ministrstva pravde št. 70.753 od 14. decembra 1923 in razpis št. 69.637 od 7. decembra 1923.

Ker določbe tangirajo tudi učiteljstvo, jih hočemo tu navesti.

Čas od 1. oktobra 1923 do prevedbe za neprevedene uradnike.

Ali in v koliko velja uradniški zakon za državne uslužbence že prej, preden se izda odlok o njihovem obdržanju v službi in prevedbi po zakonu.

Odločeno je, da velja novi zakon od dne uveljavljanja v vsem, razen onih odredb, ki so vezane ravno na pogoj prevedbe in razvrstitve. Samo ob sebi se razume, kolikor ni odloženo vprašanje nekaterih predpisov s prehodnimi naredbami za določen čas. (Razp. št. 70.753).

Brezobrestna posojila.

Glede dajanja brezobrestnih posojil v smislu člana 123. službene pragmatike je odločeno, da se ta posojila za sedaj še ne morejo dajati, dokler se ne dobi za to budžetska možnost potom pooblastila finančnega ministra v finančnem zakonu, kjer bi se mu odprl za to poseben kredit. Razen tega bo treba izdelati za to še pravilnik v svrhu čim večje enotnosti in kontrole, da bi se preprečile zlorabe. (Razp. št. 70.753).

Posmrtnina.

Glede izplačevanja enomesečnih posmrtnih prejemkov in podpor rodbinam umrlih državnih uslužbencev, ki jih predvideva člen 124. službene pragmatike, je odločeno: da se morajo izplačevati enomesečni posmrtni prejemki aktivnih in upokojenih državnih uslužbencev na breme tozadevne budžetske partije, kakor se je to delalo tudi doslej. Kar se pa tiče podpor njihovim rodbinam v obsegu dvomesečnih prejemkov, je pa takisto potrebno, da se izdela poseben pravilnik (z upoštevanjem pogoja: »če nimajo drugih dohodkov«), s katerim bi se onemogočile zlorabe, in pa da se unese za vsako vrsto izplačil posebna partija v budžetu. Dokler se to ne izvrši, se morejo izplačevati te podpore po členu 28. zakona o državnem računovodstvu. (Razp. št. 70.753).

Državni uslužbenci, ki zapuste državno službo.

Državni uslužbenci, ki zapuste državno službo, imajo pravico na dohodke do konca ti-